

TÜRKİYE'DE
SİYASÎ BUHRANIN
KAYNAKLARI

Prof. Dr. Osman Turan

YAYIN NU: 607

EDEBÎ ESERLER: 280

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-527-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1969

5. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul

Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ANA BASIN YAYIN GIDA İNŞ. SAN. VE TİC. A.Ş

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi No:6/13, Bağcılar / İstanbul

Sertifika Numarası: 20699 Tel: (0212) 446 05 99

İstanbul - 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

Başlangıç.....	7
“Ey Türk Milleti, titre ve kendine dön!”	19
Sultan Hamid Düşmanlığı.....	27
Sultan Hamid Düşmanlığını Diriltme Temayülleri	30
Aydınlarının Propagandaya Âlet Olması	34
Hürriyet ve Meşrûtiyet Fikri Yabancı Propagandası İdi.....	38
Sultan Hamid’in İslâmcı Siyaseti.....	42
Meşrûtiyet Fırtınası ve İttihatçılar	45
İttihatçıların Uyanışı	49
İttihatçıların Sultan Hamid’den Af Dilemeleri.....	52
Yabancı Gizli Faaliyetler	56
Türkiye’yi Sarsan Yabancı Tesirler.....	60
Türkiye’de İhtilâller Yabancı Eseridir.....	62
Türkiye’de Gelişen Aşağılık Duygusu	66
Aşağılık Duygusunun İstismarı.....	69
“Hasta Adam” veya Hastalanmış Nesiller!.....	73
Münevver Dalalet ve Halk Medeniyet Yolunda	77
Fikir Kifayetsizliği	81
Türkiye’nin İzdırabı ve Bozuk Maarif.....	84
Seçkin Kadrosu.....	88
Medeniyet Dâvamız ve Üniversite Buhranı.....	92
İlâhiyat Fakültesi ve Meseleleri	98
Demokrasinin Zaferi	110
Demokrasi Devrinin Hataları	113
Türkiye’de Demokrasinin İmkânları	116
Türkiye’de Demokrasinin Karşılaştığı Engeller	120
Güdümlü Demokrasi.....	124

Güdümcü ve Devrimbaz Taassubu	128
“İlerici - Gerici” Safsataları.....	132
Manevî Sukut ve Neticeleri	135
Manevî Sukutun Siyasî Muhasebesi	140
İnkılâp, İhtilâl ve Devrim	143
İnkılâbın Zaferleri!	147
İnkılâp ve Keşifler.....	150
Türkiye’de Kültür İhtilâli	153
Demokrasi Karşısında Kültür İhtilâli	156
Kültür İhtilâli Hakkında Endişeler	159
“Medeniyet”ten “Uygarlığa”.....	162
Türkçe’nin Avrupalılaşması.....	166
Köy Enstitüleri Mâtemi!.....	171
Köy Enstitüleri ve “Kültür İhtilâli”	174
“Türk Milleti Müslümandır!”	177
Türkiye - Pakistan Kardeşliğinin Tarihî Esasları.....	181
Büyük Bir Dost Geldi!	199
Haşmetlû Melik Faysal	203
Türk - İran Dostluğunun Tarihî Esasları	212
Dünya Buhranı ve İslâm Medeniyetini İhyâ Dâvası	219

Başlangıç

TÜRKİYE’de tahsil müesseseleri, maarif teşkilâtı ve üniversiteler ilim, kültür, ahlâk ve mefkûresi sağlam seçkin ve aydın bir nesil yetiştirmedikçe milletimizin rehbersiz kalması, manevî ve siyasî buhranlara düşmesi mukadderdir. Bu ifâde «*Türkiye’de siyasî buhranın kaynakları*» adını alan bu kitabın muhtevasına almak istediği meselelerin klasik menşeler ile alâkalı olmayıp tamamiyle Türkiye’ye mahsus manevî bir buhrana bağlı bulunduğuna işaret eder. Filhakika memlekette millî kültür, ahlâk ve mefkûre tahribatı ile husûle gelen sarsıntılar o derece şiddetlidir, ki hasta nesilleri devlet müesseselerine ve siyasî teşekküllere hâkim kılan zihniyet ve kuvvetlerin siyasî istikrarı sağlaması imkânsızdır.

Filhakika Türk cemiyeti ilericilik zan ve iddiaları ile ve ilmî, millî ve insanî esaslara aykırı öyle bir tersine zorlanmıştır, ki bu durumda manevî bir buhranın doğması ve siyasî nizâmın bozulması mukadderdi. Aslında medeniyet tarihi ve sosyolojinin gösterdiği üzere her yabancı kültür tesiri veya ictibasının cemiyet bünyesi üzerinde birtakım sarsıntılar yaratması tabîidir. Eğer bu tesirler normal iktisadî ve kültürel münasebetlerle birlikte ve tedricî bir şekilde vukubulursa mevcut millî unsurlar üzerinde bir aşî vazifesini görür ve bu sayede bahis mevzuu cemiyet yeni bir medeniyet sentezi istikametinde hayatiyet

kazanarak yükselir. Modern Çağlarda bu sentez ve hayatiyeti teminde, tabîî münasebetler yerine veya onun yanında, irâde ve ilmî müdahaleler de rol oynar. Her iki yolda da husûle gelen buhranlar bir tehlike arz etmez ve cemiyetin kazandığı hayatiyet hamleleri içinde kaybolur. Medeniyet tarihi medenî iktibas ve intikallerin bu iki şekilde cereyan ettiğini gösterir.

Halbuki Türkiye'nin Avrupa medeniyetine toptan giriş teşebbüsü bu iki yoldan hiç birine uymamakta; Türk milletinin karşılaştığı buhranlar da bu sebeple derinleşmekte ve hattâ tehlikeli bir mâhiyet almaktadır. Gerçekten Osmanlı imparatorluğu devrinde Türk-İslâm dünyası ile Avrupa Hıristiyan dünyası arasında, asırların kalınlaştırdığı demir-perde normal iktisadî ve kültürel münasebetlerin gelişmesine imkân vermemiştir. Zira Türk-İslâm medeniyetinin inhitatı ve Avrupa medeniyetinin yükselmesi; üç kıt'aya hâkim Osmanlı imparatorluğunun, XVIII. asırdan beri, birçok ağır mağlûbiyetlere uğramasına sebep olmuş; Türk devlet adamları, dünyaya örnek olan, ordumuzun artık Avrupa harp tekniğine ve askerlik usûllerine göre ıslahını zarurî görüyor ve bu suretle Türkler ilk defa, birtakım yeniliklere giriyorlardı.

Sultan Mahmud'un açtığı modernleşme yolunda gelişen Tanzimat askerî, idarî, siyasî, hukukî ve kültürel iktibaslarda yeni bir merhale teşkil eder. Bu modernleşme hareketi hem bozulan eski nizâmın kifayetsizliği ve hem de dış baskıların hafifletilmesi zarureti ile vukubuluyor; bu sebeple de Türkiye, siyasî ve manevî bakımlardan bazı büyük Avrupa devletlerinin nüfuz ve müdahalelerine karşı kapılarını açıyordu. Bu hüviyeti ile Tanzimat, asırlarca Garba karşı manevî ve mefkûrevî üstünlük duygularına sahip Türk Cemiyetinde ciddî birtakım tesirler yaratıyor; iki aşırı psikolojik davranışın inkişâfına sebep oluyordu. Gerçekten bir yandan Avrupa'ya manen teslim olmayı reddeden bir hassasiyet veya taassup, öte yandan da

kendi millî ruhunu ve şahsiyetini kaybeden yarı aydınların boğulduğu bir aşağılık duygusu birlikte geliyordu. Kırım harbi (1853-1856) arefesinde iki aşırı zümrenin ruh haleti münasebeti ile Cevdet Paşa'nın verdiği bir misâl bu bakımdan kayda şayandır. Ona göre, Alafrangalık hastalığına tutulanlar, Rusların hemen İstanbul'a kadar gelebileceklerini ileri sürerek manevî çöküşlerine tercüman olurlarken onların karşısında muhafazakâr gafiller de Osmanlı ordusunun Moskova'ya, hattâ Petersburg'a kadar gidebileceğini veya hiç olmazsa Kırım'ı kurtaracağı kanaatini belirtiyordu. Halbuki Osmanlı ordusunun kuvvet derecesi ve bizzat harp iki aşırı ucu da tekzip ediyordu.

Bununla beraber Türk milleti Tanzimatın getirdiği zarurî ve mutedil yenilikleri kendi tarihî ve millî bünyesine göre terkip ediyor; iki aşırı uc modern Türk kültürünün gelişmesinde terssiz kalıyordu. Nitekim Türk edebiyatı, fikir hayatı ve dili, bu aşılar sayesinde, canlanarak yeni bir devre doğru ilerliyordu. Bu inkişaf ilmî bir programa göre vukubulmamakla ve sanayi inkılâbı ile desteklenmemekle beraber yine de yeni bir kültür sentezi ile müsbet bir yolda idi. Gerçi Avrupa'da yükselen sanayi inkılâbına ayak uydurmak şöyle dursun buhar kuvveti karşısında yerli sanayi ile birlikte millî iktisadiyat da çöküyordu. Uzun süren felâketli harpler ve gittikçe baskısını artıran kapitülasyonlar da bu çöküşü hızlandırıyor; devlet elile kurulan bir kaç fabrika ciddî bir hayatîyet getiremiyordu. Esasen Osmanlı devletçiliği Mîrî toprak sistemi ile zengin bir sınıfın teşekkülüne imkân vermediği gibi, yukarıda işaret edilen şartlar, modern Avrupa medeniyetinin dayandığı kapitalizmin karşısında bir Türk sermayedar sınıfının meydana çıkmasına imkân vermiyordu. Bu sebeple yeni kültür sentezimiz modern çağların ilerleme temposuna göre bir gelişme gösteremiyor; yenileşme hareketi devlet merkezine ve mahdûd bir muhite

inhisar ediyor; bütün memlekete ve kitlelere yayılamıyordu. Bu engellere rağmen açılan yeni mektepler ve müesseseler yeni bir fikir ve kültür hayatının Türkiye'de gelişmesine imkân veriyor; bu medeniyet aşısı akla ve tabîi tekâmüle uygun bulunuyordu.

Bu inkişaf içinde kifayetsiz ve aşâğılık duygularına düşmüş küçük bir aydın zümrenin Türkiye'nin kaderi üzerinde gittikçe gelişen menfî tesirleri de başlamıştı. Filhakika memleketin ana meseleleri ve dünyanın gidişi hakkında ciddî bir görüşe sahip bulunmayan bu zümre derhal temelsiz bir rejim dâvasına ve fanteziye kapılmıştı. Gerçekten, ileri-geri, hemen bütün memleketler mutlakiyetle idare olunur ve yamalı bir bohça manzarası arzeden İmparatorlukta Türkler iktisadî ve kültürel bakımlardan henüz gelişmemiş bir durumda bulunurken Sultan Azız devrinde bazı hürriyet kahramanları türemiş ve Meşrutî bir idare mücâdelesine girmişlerdi.

Halbuki, Avrupa'da millî birliğe dayanan, sınaî, içtimaî ve kültürel bakımlardan çok ilerlemiş bulunan hıristiyan kırılların temsil ettikleri koyu mutlakiyet rejimi Osmanlı pâdişâhları için dâima meçhul kalmıştır. Tanzimat Türkiye'yi Büyük Avrupa devletlerinin himayesine koymuş; genç ve yumuşak tabiatlı Sultan Mecid idaresine mukabil Sultan Aziz devletin istiklâl ve vekarını kurtarmak maksadiyle idareyi eline almıştı. Şimdi ona karşı ve Meşrutîyeti kurmak gayretleri İmparatorluğu dağıtmaktan başka bir netice vermeyecekti. Nitekim bu zayıf münevver zümrenin giriştiği Meşrutîyet hareketi kendilerinin değil ecnebi devletlerin ve gayri müslimlerin eseri idi.

Yabancıların kurdukları gizli cemiyetlere dâhil olan Türk münevverleri de çeşitli unsurlardan terekküp ediyordu. Nitekim mâcerâ-perest, yabancı âleti, menşe ve gayesi karanlık şahıslar arasında idealist Türkler de devletlerinin aleyhinde çalıştıklarını anlayamıyorlardı. Bunlardan kalan hiyânet vesî-

kalarını okudukça dehşet içinde kalmamak mümkün değildir. Esâsen büyük buhran ve gaileler içinde bulunan Türkiye'de bir hürriyet ve Meşrûtiyet fikri de bu birkaç münevverden başka kimseyi alâkadar etmiyor ve hiç bir ihtiyaca da cevap vermiyordu. İşte birinci ve ikinci Meşrûtiyetin İmparatorluğun parçalanmasına ve yıkılmasına sebep olması millî ihtiyaç ve endişelerle kurulmamış olduklarını acı bir şekilde isbat etmiştir. Bir kısım Jön-Türklerin ve ilk İttihatçıların iç ve dış düşmanlarımızla bilinen işbirliği ve Türk devletini yıkan faaliyetlere katılmaları böyle bir akibetin mukadder olduğunu göstermiş; vatan ve millet aleyhinde giriştikleri hiyânet ve cinayetler tarihimizde bir leke olarak kalmıştır. Sultan Aziz ve Sultan Hamide karşı girişilen suikastların yabancıların tesirile yapılması bu hakikati belirtmiş ve hürriyetçiler lehindeki safsataların bugüne kadar resmî görüş olarak devamı ve mektep kitaplarında da hâlâ okutulması yeni nesillerin nasıl kurban edildiğini ve daha korkunç bir gafleti meydana koymuştur.

Biz bu izahla hürriyet ve Meşrûtiyet fikirlerini reddetmiş; bu devir pâdişâhlarının kusursuz olduklarını ileri sürmüş değiliz. Bu münasebetle inkılâplar uğruna Meşrûtiyet ve Cumhuriyet diktatörlüklerini müdafaayı tabîi bulanları eski devirler hakkında da muhakemeye davet etmek yerindedir. Hele Cumhuriyet devrinde millî birliğin mevcudiyeti ve yabancı unsurların kalmaması da bu arada dikkati çekmeli ve millî hâkimiyetin daha kolay gerçekleşebileceği düşünülmalıdır.

Bununla beraber Tanzimat ve ikinci Meşrûtiyet arasında millî kültür ve maarif hayli ilerlemiştir. Nitekim Meşrûtiyetin ilânı ile bir hürriyet çılgınlığı, yabancı milletlerin ayrılış ve hiyânet hareketleri dehşetli bir manzara arz etmekle beraber yeni fikir cereyanları da meydana çıkmış ve yeni bir kültür sentezi gelişmeye başlamıştı. Gerçekten ciddi bir medeniyet meselesi karşısında bulunan Türkiye Millî, İslâmî ve Avrupaî kaynaklar-

dan gelen üç fikir cereyanına, tabii olarak, sahne olmuştur, ki bu inkişaf medeniyet tarihi ve sosyolojinin verdiği neticelere de uygun idi. Zîra her kültür ve medeniyet çeşitli kaynaklardan gelen unsurların bir terkibi sûretile vücûd bulduğuna göre Milliyetçi, İslâmcı ve Garpcı üç fikir hareketi, memleketin şart ve ihtiyaçlarına uygun böyle bir sentezi yarattığı ve üç cereyanın muhassalası millî kültüre hüviyet veriyordu.

Milliyetçi ve İslâmcı hareket arasındaki fark, isimlerine uygun esaslara daha fazla yer vermekten, Türk ve müslüman birliklerine bağlı kalmak görüşlerinden ibaret bulunuyor ve mâhiyet bakımından derin bir ayrılık gözüküyordu. Avrupa ilim ve tekniğini kabulde birleşen iki cereyan bu medeniyetin kültür unsurları ve hayat tarzı hakkında Milliyetçiler İslâmcılar kadar muhafazakâr değildi. Tanzimatçılar ve Jön-Türkler gibi başlangıçta İttihatçılar da İmparatorluk dâhilinde bulunan bütün milletlerin, Meşrûtiyet ve müsavat esaslarına göre, bir Osmanlı milleti hâlinde birleşeceklerini sanıyorlardı. Lâkin Meşrûtiyetin getirdiği siyasî buhran yalnız hıristiyan milletleri değil bazı müslüman liderleri de ayrılma ve hiyânet hareketlerine sürüklemişti. İmparatorluğun çöküşü ve tehlikeler Milliyetçi cereyanın kuvvetlenmesine ve bunun başında Ziya Gökalp'ın yükselmesine sebep oldu. Onu bulmakla İttihatçılar gibi bizzat bu mütefekkir de şanslı idi. Milliyetçiliğin resmî bir doktrin hâline gelmesi dinsiz veya aşırı Garpcı olan birtakım aydınların da bu cepheye katılmalarına sebep oldu, ki bunlar bilâhara İslâmiyete olduğu gibi Milliyetçiliğe karşı da açık veya kapalı mücâdeleye girişmişlerdi. Öte yandan Milliyetçilere ve İslâmcılara karşı bulunan aşırı Garpcılar körü-körüne Avrupa'yı taklîd ile Türklere aid bütün manevî değerleri feda ediyorlardı. Bunlar her zaman açık fikirle meydana çıkamıyor; ciddiye alınmıyor; fakat görüldüğünden fazla taraftarları bu-

lunuyordu. Bu Garpçılar Jön-Türk ve İttihatçıların da bir kolu durumunda idiler.

Bu üç ideolojik cereyan, farklı fikirlerine rağmen, medenî bir mücadele içinde, Türk milleti için zarurî olan bir medeniyet sentezine yarayan bütün unsurları getiriyor ve bunların aşılmasına ve muhassalasına göre yeni Türk kültürü geliyordu. Nitekim İslâm medeniyeti de kendi dinî nizâmı içinde eski Şark ve Yunan kültürlerini, Avrupa medeniyeti de Yunan, İslâm ve Hıristiyalığa bağlı unsurları aynı şekilde kaynaştırmıştı. Medeniyet tarihine aid bu iki örnek de millî, islâmî ve Avrupaî menshelerden gelen üç esasa bağlı unsurlar kaynaşmadıkça yeni ve ileri bir Türk kültürünün mümkün olamayacağını gösterir. Zîra modern Türk kültürü bu üç kaynaktan birini kaybetse kısırlaşmağa mahkûm olur ve bugünkü duruma düşer.

Bu tabii ve terkibî kültür inkişâfı, uzun bir sulhun nimetlerinden faydalanan Cumhuriyet devrinde, kendi yolundan ayrılmasa, ilmî programlara ve millî ihtiyaçlara göre üniversite, maarif ve diğer müesseseler sağlam bir şekilde kurulsaydı Avrupa ilmi ve modern sanayi Türkiye'ye nakledilir ve memleket medeniyet dâvasında çok ileri bir merhaleye ulaşırdı. Halbuki *sür'atle ve tam mânâsı ile Avrupalılaşma fikir veya hevesi* Cumhuriyet devrinde hâkim olunca artık başka cereyanlara hayat hakkı tanınmadı. Çünkü bir an önce Avrupalı olmak için bu harekete engel sayılan bütün millî ve dinî değerlerin tasfiyesi gerekmişti. Zîra uzun süren yenilik teşebbüslerinin muvaffak olamamasının ve uğranılan felâketlerin esas mesuliyeti bu tasfiyenin yapılmamasına bağlanıyordu. Garbin bizce iyi ve kötü sayılan her şeyinin alınması ve «*medeniyetin bir gümrük muamelesine tâbi tutulmaması*» da bu görüşü hülâsa ediyordu. Bu anlayış ve davranış Cumhuriyet devri inkılâplarını, ister-istemez, satıhta kalmağa, millî ve islâmî değerleri yıkan bir yolda yürütmeğe mecbur etti. Bununla bir

milletin teşekkülüne ve yükselmesine âmil bütün manevî değerlerin de yok olması tehlikesi başlıyor; medeniyet tarihine ve sosyolojik kanunlara aykırı bir yola saplanılıyordu. Millî kültür, ahlâk ve mefkûrenin yıkılışı ile birlikte aşağılık duygularının da gelişmesi, millî benlik ve irâdeyi çökertmeye ve her türlü terakki yollarını tıkamağa kâfi geliyordu. Esasen medeniyete aykırı bir zorlama ve sathî bir taklîd ile şeklî bir Avrupalılaşıma bile mümkün değildi. Nitekim Avrupa ilmi, sanayii ve servetini getirmeyen bu çıkmaz yol Avrupa hayatını ve hattâ gardrobunu da sağlayamazdı. Bu imkânlar ancak millî irâdenin hâkim olduğu son devirde hasıl olması da çok manâlidir.

Türlere aid millî ve islâmî bütün değerler tasfiye edilse idi bu, Avrupalılaşıyor zannı ile milletin tarihe karışması demektir. Zîra ne Türk milletini millî ve islâmî vasıflardan ayırmak, ne dinsiz bırakmak ve ne de onu dağılmaksızın Hıristiyan yapmak kabildi. Gerçekten böyle bir Avrupalılaşıma için başka bir şık da bahis mevzuu değildi. Bu gidiş bizi Şarkın efendiliğinden uzaklaşıp Garbın kapılarında medeniyet dilenciliğine ve bizzat Avrupa'nın istihzasına düşürüyordu. Nitekim Avrupalı ilim adamları Türk milletinin şerefli mazisini ve medeniyetini terk etmesini üzüntü ile karşıladıklarını yazarken bazı fikir ve siyâset adamları da «Türkler Avrupalı olmak ve Avrupa'yı korumak için Almanları ve Hollandalıları geri bırakmak gayretindedirler» gibi ifâdelerle zarif istihzalarını yüzümüze çarşıyorlar; fakat biz ne uyanıyor ve ne de utanıyorduk. Çünkü artık inkılâp «Devrim» olmuş; «Devrim-baz» safsataları ilim ve akla tahakküm etmiştir. Bir İngiliz Türkoloğu «Devrim-bazlığın» yüksek Türk nükte (*esprit*)si karşısında gülünç bir duruma düşerek cüretini kaybedeceğini söylüyor; fakat aydınları saran hastalığın derin ve yaygın bir mahiyet alması istihzaların da kifayetsiz kaldığını gösteriyordu. Gerçekten tarihî hastletlerini, millî kültür, ahlâk ve mefkûresini muhafaza eden

Türk milleti bu hasta ve gülünç aydınlara hayret ve istihza ile bakıyor; bir kısmını ya islâh ve temsil ediyor veya posa hâline getirip bünyesinden atıyordu. Öte yandan da sağlam münevverler yetiştiriyordu. Lâkin, yerli yabancı, teşkilâtlı kuvvetlerin himaye ettiği Devrimbaz neslin devlet müesseselerini istilâsı kaşısında millî irâdenin iflâs ettiğini milletimiz esefle müşahede ediyordu. Komünist diktatörlüklere mahsus olup Stalin tarafından reddedilen ve bugün dünyanın hayretini çekerek Çin'de zuhur eden «Kültür ihtilâli»nin bütün şiddeti ile ve hem de demokratik bir rejim içinde Türkiye'de hüküm sürmesi münevver sapıklığının ne derece bir tahakküm kudretine sahip olduğunu göstermeğe kâfidir.

Böylece uzun bir devir «Kültür ihtilâli» içinde yaşayan Türkiye'de artık millî kültür, tarih şuûru, dil, edebiyat, din, ahlâk ve mefkûrenin tahrip edilmesi; fikir hayatının kısırlaşması mukadder idi. Gerçekten Türk milleti artık yüksek ideal ve duygularını ifâde edecek bir edebiyattan, ileri bir muhakemenin mahsûlü olan bir kültür dilinden mahrum bulunmak üzeredir. Büyük Türk edebiyatı yerini edepsizliğe ve zengin Türkçe yerini iptidai bir kabîle diline bırakmıştır. Cehalet ve çılgnlık örneği «*serseri kelimeler*» ve «*Devrik cümleler*» Türk dilini istilâ etmiştir, ki bu tarihte emsalsiz bir barbarlığın ve safsataların nasıl tahakküm ettiğini gösterir. Dil ve fikir münasebeti dolayısıyla yeni nesillerin yalnız kültür dilinden ve güzel Türkçe'den değil sağlam muhakeme imkânlarından dahi mahrum kalmasına sebep olmuştur, ki bu facia esir Türklere bile reva görülmemiştir.

Türk milleti, son asırların ağır buhran ve felâketleri karşısında dünyaya karşı varlığını, kendi mefkûre kuvvetile ve hamaset destanları ile, muhafaza ederken bugün böylece derin bir manevî buhran içine düşürülerek millî birliğinin bile tehlike ile karşılaştığını görmüştür. Gerçekten bugün Türk milleti

tarihinde asla karşılaşmadığı öyle bir manevî buhran içinde kıvranmaktadır, ki bu durum son asırlarda gördüğü felâketlerden daha tehlikelidir. Zîra yüksek millî ve insanî duyguları, yüce cevherleri kaybeden yeni nesiller artık materyalist hastalıklarla ya mefluç olmuş veya ideolojik cephelere parçalanarak enerjilerini kendi kendilerini imhaya yöneltmiştir. Millete rehber olması gereken üniversite hocaları sokağa hâkim bir otoritenin mümessili iken bizzat sokağın tâbî'î durumuna düşmüşlerdir. Hattâ dün kendi müesseselerini utanç veren bir «*Gerici avı*» sahnesi yapanlar, şimdi onun bizzat işgaline yardım etmişlerdir. Dünyada kanun ve nizâm şuûrunun temsilcisi olan bir milletin bugün üniversitelerinde, ilim ve kültür derneklerinde, hattâ Temyiz mahkemesinde gençliği, Bursa nutku safsataları ile, devlet nizâmına karşı kışkırtılmıştır. Bu nizâmın daha yakın koruyucusu bulunan Büyük Millet Meclisinde de işgalin tasvibine dair nutuklar verilmekle de insan mantığının iflâs ettiğine delâlet eden hastalıkların ne derece yayıldığını göstermektedir. Hastalığın yüksek müesseseleri sardığı böyle bir durumda ve hükümetin varlığı hissedilmediği bir zamanda üniversite ve mekteplerin yıkıcı propagandalara sahne olması, komünist neşriyatın vitrinlerden taşması, gazete ve radyoların solu kışkırtması, zenginlerin bunlara yardımları ve nihayet gençliğin sokakları ihtilâl çıçlıkları ile doldurması artık alışılmış ve ihtilâl tecrübeleri de hayli ilerlemiştir. Zaten millî nizâmımız «*Düzen değişikliği*» teraneleri ile de gittikçe sarsılmaktadır. Bu derece manevî bir buhran içinde kıvranan bir memlekette artık siyasî bir istikrar beklemek beyhudedir. Böylece en sağlam bir içtimaî nizâma sahip olan Türk milleti sun'î bir ihtilâl ve parçalanma tehlikesine zorlanmaktadır.

Esasen İmparatorluğumuzu yıkan düşmanlarımız ve şer kuvvetleri Anadolu'yu da rahat bırakmamakta ve siyasî istikrara karşı da her türlü imkânları ve mâhirâne tedbirleri ile

seferber bulunmaktadır. Gerçekten aydınları çürütmek için girilen fesâdın kâfi gelmediğini gören bozuk maarif ve üniversite tahsiline rağmen yine milletimizin sağlam münevverler yetiştirdiğini anlayan yıkıcı unsurlar zoraki sınıf mücadelesi ve ideolojik husûmet cepheleri yaratma gayretlerinden sonra da mezhep ve etnik nifak yollarını körüklemeğe ve denemeğe girişmiş; Türkiye'de bu hâinâne emeller için yine sapık aydınlar bulmuştur. Tarihinde yabancı dinleri himaye etmekle ve mezhep mücadelesine imkân vermemekle mümtaz olan Türkleri Sünnî-Alevî nifakına düşürmek, millet ve vatan birliği şuuru ile cihâd yapmış bir memleketi etnik parçalara ayırmak için, yerli - yabancı, unsurların giriştikleri fesâd tersine medeniyet anlayışının yarattığı manevî buhranın ne derece bir bozgunculuğa inkılâp ettiğini gösterir. Bu korkunç manzara Türkiye'de ruhun ve yüksek manevî değerleri kaybetmiş, materyalist hastalıklar içinde akıldan da mahrum bir münevver zümrenin çılgınlık veya intihar yolunda bulunduğunu meydana koymuştur. Bu münasebetle Bolşevik ihtilâlinin çılgınlık devrinde hüküm süren cinayet ve kıtaller mahşeri karşısında meşhur Rus dimağ mütehassısı Pavlof'un, fertler gibi, bazen cemiyetlerin de kudurabileceklerine dair sözünü hatırlamamak mümkün değildir.

Bu durum Türkiye'nin istiklâl harbinde dış istilâdan daha ağır bir iç-dış tehlike ile karşılaştığına delâlet eder. Halbuki İmparatorluğun kaybına ve pek çok felâketlere uğradıktan sonra millî birliğe kavuşmakla teselli buluyor; bu sayede daha kuvvetli olacağımızı ve Anadolu'da medeniyet dâvamızı hallederek saadete erişeceğimizi umuyorduk. Bununla beraber manevî ve siyasî buhranın yine de satıhta kalması, çürümüşleri yanında millete rehber bir münevver zümrenin mevcut bulunması Türk milletinin, ilk fırsatta, kurtulacağı teminatını göstermektedir. Zîra Türkiye'de ilim ve akl-ı selîmin, kısa bir

devre, hâkim olması manevî buhranı gidermeğe, memleketi medeniyet yolunda tabîi tekâmülüne sokmağa ve buna mâni sun'î ve gülünç engelleri kaldırmağa kâfi gelecektir. Esasen milletin ideallerini temsile ve irâdesini icraya muktedir, mefkûresi, zekâsı, kültür ve cesâretile tanınmış on kişilik bir takımın cihâda başlaması ile bütün engelleri aşmak, medeniyet yolunu açmak ve kudretli bir Türkiye vücûda getirmek mümkündür ve milletimiz böyle bir vatan-sever ve imanlı bir ekibi de beklemektedir.

Bu umumî tablo siyasî buhranın tamamıyla manevî buhran üzerinde vücûd bulduğunu ve o da medeniyet dâvamızın medeniyet dışı bir istikamete yöneldiğini gösterir. Bununla beraber «*Türkiye'de siyasî buhranın kaynakları*» adı ile çıkan bu eser siyasî buhranın menşelerini, mevzuun gerektirdiği bir sistem ve şümûl ile ele almış değildir. Zira bu kitabı vücûda getiren bahisler, sâdece gazete ve dergilerde çıkmış, bunlara ve günlük hâdiselere göre yazılmış makalelerden tereküp etmiştir. Bu hususiyetlerine rağmen makaleler yine de siyasî buhranın kaynakları ile ilgili meseleler üzerinde kaleme alınmıştır. Hazırlamakta olduğumuz «*Dünya buhranı karşısında Türk-İslâm medeniyetinin ihyası*» adlı eser mevzuu daha derinliğine ele almıştır. Bu hususta yardımcı olmak üzere «*Türkiye'de manevî buhran*» ve «*Türkiye'de Komünizmin kaynakları*» adlı eserlerimiz tavsiyeye şayandır. Tarihî meseleler için de «*Türk Cihan hâkimiyeti mefkûresi tarihi*» ve «*Selçuklular tarihi ve Türk-İslâm medeniyeti*» adlı eserlerimizin okuyucuların görüş ve bilgilerine geniş bir ufuk açacağını da ümid ediyoruz.

Osman Turan

Bahçelievler 60 Sok. 11/7 27.1.1969 Ankara

“Ey Türk Milleti, titre ve kendine dön!”

Bu başlık, bugünkü duruma uygun geldiği için, oniki asır önce yaşayan Göktürk hükümdarı Bilge Kağan’ın kitabesinden alınmıştır. Filhakika Türkiye çok sağlam bir tarihî mirasa ve ahenkli bir içtimaî bünyeye sahip olduğu, millî birliğe kavuştuğu ve geniş iktisadî ve coğrafi imkânlar karşısında bulunduğu, nihayet istilâ ve isyanlara maruz kalmadığı halde manevî buhranlar, siyasî sarsıntılar, ahlâkî ve iktisadî ızdıraplar içerisinde kıvranmaktadır. İmparatorluğun çöküntü devrinde bile Türk Cemiyeti millî birlik ve mefkûre şuûruna, içtimaî ahenge ve ahlâkî yükseklığe sahipti. Böylece, tarihî kudret ve hayatiyetini muhafaza eden milletimizin siyasî, ahlâkî ve ideolojik sarsıntılara uğraması sebep ve mes’ullerini, burada, izaha girişmek imkânsız olduğundan, sadece Bilge Kağan’ın Türk milletine bildirdiği fikir ve yaptığı ihtarların bir kısmı nakledilecektir.

Türk hakanı: «*Üstte mavi gök, altta yağız yer yaratıldığı zaman ikisi arasında kişi oğlu ve insanlar üzerinde de ataları*» nın hüküm sürdüğünü belirterek söze başlar. Bu ifade kendi cihan hâkimiyetlerine inandıklarına dair ideallerinin de bir örneğini teşkil eder. Bilge Kağan kendisinden iki asır önce gelen ecdadına aid bir devrin hikâyesini ve kudret kaynağını anlatırken de o zamanda Gök-Türk devleti hakan

Sultan Hamid Düşmanlığı

SULTAN HAMİD ve devri Türk tarihinin çok mühim ve karışık bir safhasını teşkil eder. Bu devirde emperyalizm doymaz ihtiraslarla Osmanlı imparatorluğuna karşı şahlanmış ve içeride de milliyetler kaynaşmış veya kışkırtılmıştır. Bu duruma rağmen İmparatorluk Adriyatik denizinden Basra körfezine kadar muhafaza edilmiştir, ki bunda başlıca âmil, saltanatı 33 yıl süren, bu pâdişâhın siyasî kudreti olmuştur. Abdulhamid Hanın imparatorluğu nasıl buhranlı bir devirde teslim aldığı ve kendisinden sonra Devletin dokuz yılda ne derece dağıldığı ve hattâ, ana-vatan, Anadolu'nun bile istilâ edildiği göz önüne getirilirse tarih ilminin bu pâdişâh hakkında vereceği şaşmaz hüküm onun lehinde olacak ve tenkidler teferruata inhisar edecektir. Bununla beraber, yine tarihçi, büyük devlet adamlarını kendi eserleri ve bunların devamı ile kıymetlendirirken ve nihâî hükmü buna göre ta'dil veya teyid ederken devirlerin şartları ve başlıca âmilleri ile de kayıtlı kalacaktır.

Sultan Hamid ve Osmanlı İmparatorluğu tarihe karıştığı ve büyük ihtiraslar sona ermiş gözüktüğü halde onun tesirleri henüz devam etmektedir. Bu sebeple Sultan Hamid ve İttihatçılar devri bu gün tarihçi kadar Türk

Sultan Hamid Düşmanlığını Diriltme Temayülleri

TÜRK MİLLETİ ve İslâmiyet aleyhtarı tahribat ve gayretler bu güne kadar devam etmese ve şiddetlenmese idi Sultan Hamid lehinde beliren bir uyanış bu derece genişlemez ve halk kitlelerine kadar yayılmazdı. Bu uyanışa, eserleri ile, hizmet eden son Türk fikir adamları yanında Avrupa'da da bazı mutedil neşriyat yapılmıştır.

Sultan Hamid'in 33 yıllık saltanatı esnasında işleyen ve düşmesinden sonra da kesilmeyen yalan ve iftira kampanyasının devamına artık ciddî bir sebep kalmamıştır. Zira, bu gün için, ne taksim edilecek İmparatorluk kalmış ve ne de, hatâ ve sevapları ile, tarihçiden başka kimseyi meşgul etmemesi gereken Abdulhamid Han ile alâkalı bir mesele bahis mevzuudur. Bununla beraber, yine de, bazı çevrelerde, eski safsataları diriltmeye doğru bir temayül ve gayretin mevcudiyeti görülmektedir. Bu münasebetle, bir takım, kasıtlı veya uydurma isnad ve hatıraların nasıl keşfolunduğu veya ne maksatla çıkarıldığı suali akla gelmektedir.

Gerçekten bu yeni hâtıralar o kadar kaba ve akılsızca bir gayretin mahsulüdür, ki Sultan Hamid'in dünyaca bilinen meziyetlerine çarparak derhal çürümeğe mahkûmdurlar.

Aydınlarının Propagandaya Âlet Olması

EMPERYALIST devletler himayesinde çalışan gizli cemiyetler, Rum, Ermeni, Bulgar, Yahudi, Suriyeli ve Arnavud komitelerini Türk imparatorluğuna ve Sultan Hamid'e karşı çeşitli faaliyetlere ve suikastlere sevketmişti. Fakat burada bizim için bir ibret levhası olarak meydana gelen mühim mesele, bazı münevverlerin, Sultan Hamid düşmanlığında bu unsurlarla birleşerek, vatan aleyhine varan faaliyetleridir. Gerçekten Hürriyet ve Meşrûtiyet dâvası ile harekete geçen zavallı Jön-Türkler, Avrupa'nın büyük merkezlerinde, hayal ve maceralara kapılmış veya ücretli ajan olarak bu düşman komitecilere katılmışlar; Sultan Hamid dolayısı ile müşterek kongreler yapmışlar; beyannameler çıkarmışlar; makaleler yazmışlar ve suikastler tertip etmişlerdir. Nitekim bir kısım Jön-Türkler Sultan Hamid'i yıkmak maksadı ile, 1897'de, Türk -Yunan (Tesalya) harbi esnasında, Paris'te çıkan *Meşveret* gazetesinde Yunanlıların zaferine hizmet eden yazı ve makaleler yazıyorlar; Büyük devletlere Osmanlı imparatorluğu aleyhinde müdahaleye, halkı ve orduyu da ayaklanmaya davet ediyorlardı. Bizzat Jön-Türklerden kalan vesikalar bu hiyânetlerin çeşitli ve utanç verici örneklerini de açıkça meydana koymuş ve ibret verici hatıralar bırakmışlardır.

Hürriyet ve Meşrûtiyet Fikri Yabancı Propagandası İdi

MEŞRÛTİYETİN ilânı ile gelişen hürriyet havası bir anarşi manzarası arz etmeğe başlamış; yabancı unsurlar açıkça hıyanete geçmişlerdi. Devletin birliği ve manevî kıymetler yıkılıyor; zulüm, hapishane ve sui-kastler devri açılıyor; İstibdat adını alan Sultan Hamid zamanı aranıyordu. Bu hükümdar henüz tahtta iken bizzat Türk gazeteleri arasında ona karşı, hayasızca, hücum ve hakaret kampanyası başlamıştı. Bu münasebetle bir gün pâdişâh, Ali Cevâd Bey'e: «Başkâtip Bey! Bu gazetelerin makam-ı saltanat ve hilâfete bu kadar tecavüz etmelerine bakılırsa, fî-mâbâd, ne padişahlığım ve ne de hilâfetin ehemmiyeti kalmıyacaktır. Zannedersem ben Hâtem ül-mülûk (hükümdarların sonu) olacağım» diyerek durumu ve istikbâli belirtmiş ve görmüştü. Gerçekten bu terbiyesizce hakaret ve tecavüzler onun şahsından ziyâde Türke ve İslâma karşı idi ve bir intikam hareketinden başka bir şey değildi. Az zaman zarfında Osmanlı ve diğer imparatorlukların yıkılması, hükümdarların taç ve tahtlarını kaybetmeleri de bu sezişi teyid etmiştir.

İttihatçılar, Tanzimat ile Türkler arasında başlayan, yabancı propaganda ve tahribatın gelişen tesirleri içinde yetmiş ve Mithat Paşa ile girişilen Meşrûtiyet ve hürriyet

Sultan Hamid'in İslâmcı Siyaseti

ABDÜLHAMİD HAN'ın şahsî inaniş ve siyasî görüşlerinde İslâmiyet başlıca âmil idi. Osmanlı hükümdarları arasında Hilâfet makamını onun kadar İslâm'ın mihrakı ve İmparatorluğun kudret kaynağı hâline getirmeğe çalışan bir pâdişâh yoktu. O Tanzimat ve ilk İttihatçı devirlerinin kozmopolit zihniyetlerine mukabil İmparatorluğun, iç ve dış siyâsetini, İslâm esaslarına dayanarak yaşayacağına inanıyordu. Avrupa emperyalizmi nasıl Hıristiyan unsurları Devletin aleyhinde kışkırtıyor idi ise o da bunlara karşı, müstemlekelerinde yaşayan müslümanları da Hilâfet makamına ve şahsına bağlı kiblegâh ve ümid kaynağı hâline getiriyordu. O, müslüman emîr ve reisleri ile yakın münasebetlere girişir; kendilerine ihsanlarda bulunur; camilerine ve dinî müessislerine hediyeler ve yardımlar yapardı. Afrika içlerine kadar İslâm dünyasının her tarafında hâlâ onun eser, tesir ve hatıralarına rastlanır. Bazı yerlerde, son zamanlara kadar, hutbeler onun adına okunmuştur.

Sultan Hamid Hilâfete bu yüksek mevki ve nüfuzu vermek sayesinde İmparatorluğun hem Cihan-şumûl bu siyâsetle hayatiyet kazanacağına ve emperyalizme karşı mukabele edileceğine inanıyor ve hem de bu makamın ve dinî vazifesinin icaplarını yapıyordu. İslâm dünyasında

Meşrûtiyet Fırtınası ve İttihatçılar

İTTİHATÇILAR da Midhat Paşa'ya ve onun Meşrûtiyet dâvasına bağlı olarak ileri atılmışlardı. Ruslar Balkanlar da kurdukları gizli ihtilâl komiteleri ile devleti isyanlarla uğraştırırken, İngiltere ve Fransa gibi büyük müstemlekeci devletler veya şirketleri de İstanbul'da Rum, Yahudi ve Ermenilere kurdurdukları gizli Mason localarına Midhat Paşa, Ziya Paşa, Ali Suavi, Agâh Efendi ve Namık Kemalleri ve bu arada Şehzade Murad Efendi'yi sokmuşlardı. Murad'ı tahta çıkarmak maksadiyle hem kendi emellerine uygun bir idare kurmak, hem de sözde Rus istilâsını durdurmak istiyorlardı. İngiliz Elçisi Eliot'nun rehberliği ile Rüşdü, Hüseyin Avni ve Midhat Paşalar Sultan Aziz'i kolaylıkla bertaraf edip Murad'ı tahta çıkarmakla Meşrûtiyet yolunu da açmış; yerli ve yabancı Hıristiyanlar da bir çok menfaat ve imtiyazlar koparma imkânlarına kavuşmuş idi.

Midhat Paşa Türk bayrağına hilâl yanında salıp (haç) koymayı düşünürken hem Masonik esaslara ve hem de hıristiyan unsurlara uygun bir şey yapmak istiyordu. Bazı Türk aydınları, Mason Cemiyeti sayesinde Avrupa'da itibar göreceğimize inanıyor veya böyle gösteriyor; Tanzimat'ı ilân eden M. Reşîd Paşa'nın Rusya'ya karşı İngiliz

İttihatçıların Uyanışı

İTTİHATÇILAR bu acı hâdise ve felâketler karşısında nasıl aldandıklarını veya çok genç yaşta devlet idaresinde nasıl tecrübesizliklerine kurban gittiklerini anlayınca uyandılar. Başta, Maşrik-ı a'zam olan, Talât Paşa gibi liderleri olmak üzere, İmparatorluğun çöküşünü, hattâ ana-vatanın ve bizzat kendi hayatlarının da tehlikede olduğunu görerek Milliyetçi -İslâmiyetçi mefkûrenin kahramanı olarak son kurtuluş çaresine başvurdular. İttihatçılar Ziya Gökalp gibi bir mefkûreciyi bulmakta ne kadar talihli idi ise bu fikir adamı da, onların takdirine nail olarak, o derece şanslı idi. Millî şuûru canlandırıyor; çığ gibi yaklaşan tehlikeler de vatan çocuklarını aşka getiriyor; millî ölüm kalım cihâdına hazırlıyordu. Artık mukaddes vatan'ın kurtarılması ve millî beka duyguları her düşüncenin üstüne çıkmıştı. Yeni açılan Türk-ocağı da bu dâvanın kudsî bir ocağı hâline gelmişti. Talât Paşa Trablus'un tecâvüze uğraması üzerine «İtalyan biraderler İtalyan oldukları kadar ben de Türküm» diye gönderdiği rivayet edilen haber ile daha o zaman millî duygu ve mefkûresini ortaya koymuştu.

İttihatçılar yanıldılar ama bu uyanış sayesinde de hem Cihan Harbi destanlarının yaratılmasında, hem de İstiklâl Harbinin kazanılmasında hizmet ettiler. Gerçekten bu ye-